

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

ORZECZNICTWO

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Michał Hudzik, Małgorzata Karasińska
Jarosław Kasiński, Dariusz Świecki

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

ORZECZNICTWO

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Michał Hudzik, Małgorzata Karasińska
Jarosław Kasiński, Dariusz Świecki

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny przepisów na 12 stycznia 2022 r.,
wybór orzecznictwa na 15 listopada 2021 r.

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Wioletta Kowalska Violet Design

Poszczególne działy opracowali:
Michał Hudzik – dział V rozdz. 23–26; dział X rozdz. 52, 53; dział XI, XII, XIII
Małgorzata Karasińska – dział V rozdz. 21, 22; dział VI, VII, XIV, XV
Jarosław Kasiński – dział I–IV; dział V rozdz. 19, 20
Dariusz Świecki – dział VIII, IX

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8246-561-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

WPROWADZENIE

Oddawana do Państwa rąk książka zawiera orzeczenia Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych wydane w większości po wejściu w życie Kodeksu postępowania karnego, tj. po 1 września 1998 r. W opracowaniu przywołano również istotne i aktualne orzeczenia zapadłe na gruncie poprzedniego stanu prawnego.

Orzeczenia zostały ułożone zgodnie z systematyką Kodeksu postępowania karnego. Przypisano je do poszczególnych artykułów. Ich liczba zależy od różnorodności problematyki prawnej podejmowanej w orzecznictwie na gruncie określonego przepisu. Elementem łączącym te orzeczenia jest wspólna tematyka odnosząca się do danego przepisu. Jeżeli orzeczenie ma szerszy zasięg, gdyż wiąże się z kilkoma przepisami, zostało to zamieszczone pod każdym z nich z przywołaniem łączącej je tezy albo poprzez wyodrębnienie jej fragmentu odnoszącego się wprost do danego przepisu. Natomiast gdy w orzecznictwie występują rozbieżności, to okoliczność ta została zaznaczona przy powoływaniu tych odmiennych judykatów.

Treść orzeczeń została przedstawiona w postaci tez. Jeżeli jest to orzeczenie publikowane w zbiorze urzędowym orzecznictwa Sądu Najwyższego Izby Karnej zamieszczanym w zeszytach (w skrócie OSNK od zeszytu 2018/6, poprzednio OSNKW), teza została zaczerpnięta *in extenso* z tego zbioru. W innych przypadkach tezy zostały zaczerpnięte ze zbioru orzecznictwa LEX, jak też sformułowane przez Autorów jako wybrany fragment uzasadnienia najlepiej oddający istotę problemu prawnego stanowiącego przedmiot rozstrzygnięcia.

Ogromna liczba orzeczeń dostępnych w elektronicznych zbiorach powoduje, że często trudno odnaleźć te najistotniejsze. Dlatego w tego typu opracowaniu ważne jest kryterium ich wyboru. Obecnie problemem nie jest kwestia dostępności do orzecznictwa, ale jego selekcja. W książce zastosowane kryterium ma charakter merytoryczny, a tezy zostały ułożone chronologicznie. Dlatego też wybrano te orzeczenia, które są istotne dla normowanej kwestii i stanowią pierwotne źródło interpretacji przepisu. Są one często w późniejszych judykatach tylko powtarzane. Z reguły zawierają najszerzą argumentację, która w innych orzeczeniach jest powielana i rozwijana. Łatwo zatem będzie do nich sięgnąć. Ponadto są one odporne na upływ czasu. W niezmiennym stanie prawnym nie tracą na aktualności. Merytoryczna ich selekcja została wyróżniona przy użyciu stosownego ideogramu według kryteriów:

bardzo ważne – !!!

ważne – !!

warte uwagi – !

Dzięki tej formule Czytelnik od razu wychwyci wśród grupy orzeczeń to precedensowe – bardzo ważne – gdy stanowi ono źródło inspiracji dla późniejszego orzecznictwa, które jest również ważne.

Liczba orzeczeń wydawanych w kwestiach unormowanych w określonych przepisach Kodeksu postępowania karnego jest różnicowana. Wynika to z różnego zakresu kodeksowych regulacji. Są artykuły zawierające wiele norm zamieszczonych w oddzielnych jednostkach redakcyjnych albo w jednej, ale bogatej treściowo. W takich przypadkach w celu łatwiejszego odnalezienia orzeczeń odnoszących się do określonego zagadnienia prawnego dokonano jeszcze tematycznego ich podziału i oddzielono tytułikami naprowadzającymi na poszukiwane zagadnienie.

Każde orzeczenie zostało opatrzone informacją o dacie jego wydania i sygnaturze, a także danymi o miejscu publikacji.

Książka jest pierwszym tego typu opracowaniem z zakresu procedury karnej na rynku wydawniczym, zawierającym wybór aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dokonany na podstawie kryterium merytorycznej selekcji judykatów najbardziej przydatnych dla praktyki. Ponadto dokonany podział tematyczny ułatwia odszukanie interesującego zagadnienia.

Publikacja jest adresowana w pierwszej kolejności do praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych oraz aplikantów tych zawodów prawniczych, a także do przedstawicieli doktryny oraz do studentów interesujących się procedurą karną.

Wybór orzecznictwa uwzględnia stan prawny na dzień 15 listopada 2021 r.

Dariusz Świecki

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO¹

(tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 534; zm.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1023, poz. 2447)

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji realizuje postanowienia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.Urz. UE L 294 z 06.11.2013, str. 1) oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (Dz.Urz. UE L 65 z 11.03.2016, str. 1).

służą konkretne, poszczególne przepisy kodeksu postępowania karnego, mające owe postępowanie ukształtować prawidłowo. Dlatego też przedmiotem uchybienia mogą być tylko te właśnie konkretne, szczególne normy, nakazujące lub zakazujące dokonywania określonych czynności w określonej sytuacji procesowej.

postanowienie SN z 16 marca 2001 r., V KKN 19/99, LEX nr 51668

!!! Przedmiotem zarzutów apelacji w ramach drugiej podstawy odwoławczej mogą być tylko konkretne przepisy nakazujące lub zakazujące dokonywania określonych czynności. Zarzut obrazy przepisu art. 2 § 2 k.p.k. wyrażającego zasadę prawdy obiektywnej, zobowiązujący sąd do podejmowania wszelkich dostępnych środków procesowych niezbędnych dla dotarcia do tej prawdy, nie może sam przez się stanowić podstawy apelacji. Przepis ten zawiera jedynie deklarację ustawodawcy i swoiste zobowiązanie co do kształtowania procesu w taki sposób, by realizował tę zasadę będącą celem każdego procesu karnego. Przepis ten ma charakter ogólny i nie normuje sposobu wykonywania czynności procesowych.

wyrok SA w Krakowie z 11 września 2003 r., II AKa 174/03, LEX nr 82907

Konieczność uwzględnienia interesu pokrzywdzonego

!! Postępowanie karne nie powinno prowadzić do podwójnej wiktylizacji osoby pokrzywdzonej.

wyrok SA w Lublinie z 12 sierpnia 1999 r., II AKa 98/99, LEX nr 38943

!! Przepis art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. jako norma ogólna związana z wymogiem uwzględnienia prawnie chronionego interesu pokrzywdzonego wyraża się możliwością korzystania z uprawnień procesowych zagwarantowanych obowiązującymi regulacjami prawnymi, a jego konkretyzacja następuje przy zastosowaniu określonych przepisów prawa karnego materialnego bądź procesowego, z którymi ustawodawca uprawnienia te wiąże. W sytuacji gdy obrona naruszenia interesu pokrzywdzonych upatruje w wymierzeniu kary niezgodnej z ich oczekiwaniami, kwestię tę należy oceniać przez pryzmat dyrektyw wymiaru kary określonych treścią art. 53 § 1 k.k., a nie tak jak błędnie interpretuje skarżący w aspekcie zarzutu obrazy art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.

wyrok SA w Białymstoku z 16 maja 2017 r., II AKa 52/17, LEX nr 2326541

!! Uwzględnienie prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności jest jedną z podstawowych dyrektyw postępowania karnego (art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k.). Stąd też niewywiązanie się przez organy postępowania z obowiązku poinformowania pokrzywdzonego (osoby wykonującej w razie jego śmierci prawa, które by mu przysługiwały) o treści art. 337a k.p.k., skutkujące pozbawieniem pokrzywdzonego możliwości realizowania przysługujących mu uprawnień procesowych oceniać należy w kategoriach rażącego naruszenia prawa.

wyrok SN z 12 lutego 2019 r., II KK 291/18, LEX nr 2625016

Szybkość procesu

- !! Rozsądny termin osądzenia sprawy wynika z czasu, jaki upłynął od wszczęcia postępowania w świetle stopnia złożoności sprawy, zachowania skarżącego w trakcie postępowania oraz działań organu władzy publicznej prowadzącej postępowanie. Nie jest to więc ocena abstrakcyjna.

postanowienie SA w Krakowie z 22 maja 2003 r., II AKz 182/03, LEX nr 81606

- !! Skoro jedną z naczelnych dyrektyw procesu karnego jest nakaz rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), to stan zdrowia oskarżonego, umożliwiający mu stawiennictwo tylko przed sądem, w okręgu którego przebywa, winien być uznany za przesłankę przemawiającą za przekazaniem sprawy innemu sądowi równorzędnemu w trybie art. 37 k.p.k., a więc ze względu na „dobro wymiaru sprawiedliwości”.

postanowienie SN z 3 lutego 2004 r., V KO 5/04, LEX nr 185743

- !! Sąd Okręgowy wadliwie organizuje rozprawę główną, wyznaczając sesje w zasadzie co miesiąc i zakładając wysłuchanie na nich jedynie niektórych świadków, zamiast skoncentrować rozprawę na sesjach w kolejnych dniach w celu przeprowadzenia wszystkich potrzebnych dowodów, w tym wysłuchania wszystkich świadków. O ile metoda ta nie ulegnie zmianie, a Sąd Okręgowy nie przedsięweźmie starań o takie zorganizowanie rozprawy, by można było wyrokować bez zbędnej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), to sąd apelacyjny nie będzie mógł w przyszłości uznać aresztowania oskarżonego za niezbędne dla zabezpieczenia niezakłóconego toku postępowania.

postanowienie SA w Krakowie z 25 maja 2004 r., II AKz 166/04, LEX nr 120282

- !! Nawet jeżeli sąd dostrzeże istotne braki postępowania przygotowawczego, a ich uzupełnienie, głównie w zakresie dowodów, które nie wymagają poszukiwania, możliwe jest w postępowaniu sądowym, niezbędne jest przy podejmowaniu decyzji kierowanie się zdrowym rozsądkiem, mającym na celu realizację zasady, o jakiej mowa w przepisie art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.

postanowienie SA w Katowicach z 23 stycznia 2008 r., II AKz 45/08, LEX nr 578223

- !! Ustawodawca stworzył stronom możliwość reagowania na przewlekłość postępowania w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Strona może również reagować na przewlekłość postępowania, korzystając z form nadzoru administracyjnego.

postanowienie SN z 14 maja 2010 r., II KK 100/10, LEX nr 843074

Przewlekłość procesu

- !! Zasada sprawności postępowania ani szybkość orzekania nie mogą kolidować z zasadą rzetelności i konieczności rozpatrywania wszelkich składanych pism i wniosków. Nie można oczekiwać, że sprawa będzie rozstrzygnięta niezwłocznie

po wniesieniu jej, bo nie jest to możliwe ze względów organizacyjnych, skoro rozpoznawanie spraw w sądach odbywa się według kolejności ich wpływu, a tylko wyjątkowo (tzw. sprawy aresztowe) z jej pominięciem. Nie byłoby to też rozsądne wobec konieczności zapoznania się przez sędziów z materiałami sprawy (których przedstawienie przez strony należy zorganizować), czasu do ich rozważenia i podjęcia decyzji, a wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi jedynie o to, by czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zwłoki, której nie da się uzasadnić, wskazującej na beczynność sądu lub bezproduktywność jego działań. Sam brak koncentracji terminów rozprawy czy ich mała częstotliwość nie uzasadnia jeszcze twierdzenia przewlekłości postępowania.

postanowienie SA w Krakowie z 1 czerwca 2010 r., II S 12/10, LEX nr 621430

Przez przewlekłość postępowania rozumie się w praktyce brak czynności zmierzających do rozstrzygnięcia, zachodzący dłużej niż jest to konieczne do rozważenia sprawy bądź zgromadzenia dowodów. Chodzi o to, by czynności zmierzające do wydania orzeczenia kończącego zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki. Taką zbędną zwłoką nie jest każdy upływ czasu, ale dopiero nadmierne odstępstwo od czasu zwykle koniecznego dla wykonania określonych czynności. Przewlekłość postępowania zachodzi wtedy tylko, gdy zwłoka w czynnościach jest nadmierna (rażąca) i nie znajduje uzasadnienia w obiektywnych okolicznościach sprawy.

postanowienie SA w Krakowie z 23 listopada 2010 r., II S 28/10, LEX nr 783363

Zasada prawdy materialnej

Ustalenia faktyczne nie zawsze muszą bezpośrednio wynikać z konkretnych dowodów. Mogą one także wypływać z nieodpartej logiki sytuacji stwierdzonej konkretnymi dowodami, jeżeli owa sytuacja jest tego rodzaju, że stanowi oczywistą przesłankę, na której podstawie doświadczenie życiowe nasuwa jednoznaczny wniosek, iż dane okoliczności faktyczne istotnie wystąpiły.

wyrok SN z 4 października 1973 r., III KR 243/73, LEX nr 18711

Jedną z podstawowych zasad procesu karnego jest wyrażona w art. 2 § 2 k.p.k. zasada prawdy, zgodnie z którą podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne. Z dążenia do realizacji tej zasady nie można zrezygnować jedynie dla spełnienia postulatu szybkości postępowania (zakończenie sprawy w rozsądnym terminie – art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.), a w razie konfliktu między tymi regułami pierwszeństwo ma dotarcie wszelkimi dostępnymi środkami procesowymi do prawdy.

wyrok SA w Łodzi z 22 stycznia 2001 r., II Aka 249/00, LEX nr 55375

Skoro przy rozpoznawaniu roszczeń odszkodowawczych określonych w rozdziale 58 k.p.k. powinny być stosowane przepisy i zasady procedury karnej, to w myśl reguły – wyrażonej m.in. w art. 2 § 2 oraz art. 167 k.p.k. – także i w sprawach odszkodowawczych z rozdziału 58 k.p.k. sąd powinien z urzędu, niezależnie od inicjatywy stron, dbać o wyjaśnienie wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności.

postanowienie SN z 15 lutego 2001 r., III KKN 595/00, LEX nr 51949

Książka zawiera orzeczenia Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych dotyczące Kodeksu postępowania karnego wydane po dniu jego wejścia w życie, tj. 1 września 1998 r., które zostały ułożone zgodnie z systematyką Kodeksu.

Ogromna liczba orzeczeń dostępnych w elektronicznych zbiorach powoduje, że często trudno odnaleźć te najistotniejsze. Dlatego ważne jest kryterium ich wyboru i odpowiednia selekcja.

W książce zebrano te orzeczenia, które są istotne dla normowanej kwestii i stanowią pierwotne źródło interpretacji przepisu. Z reguły zawierają one najszerszą argumentację, która może być powielana i rozwijana. Tezy orzeczeń zostały ułożone w porządku chronologicznym.

Treść przywołanych tez została zaczerpnięta *in extenso* ze zbioru urzędowego orzecznictwa Sądu Najwyższego Izby Karnej lub ze zbioru orzecznictwa SIP LEX. Niekiedy orzeczenia te przywołano jako sformułowany przez Autorów wybrany fragment uzasadnienia, który najpełniej oddaje istotę problemu prawnego stanowiącego przedmiot rozstrzygnięcia.

W celu łatwiejszego odnalezienia orzeczeń odnoszących się do określonego zagadnienia prawnego dokonano ich podziału tematycznego i oddzielono tytułikami naprowadzającymi na poszukiwane zagadnienie. Dodatkowo piktogramami oznaczono orzeczenia merytorycznie najistotniejsze.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla praktyków – sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych oraz aplikantów tych zawodów prawniczych.

Dariusz Świecki – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Łódzkiego na Wydziale Prawa i Administracji; kierownik Zakładu Postępowañ Karnych Szczególnych i Kryminalistyki; sędzia Sądu Najwyższego, przewodniczący Wydziału I Zagadnień Prawnych Izby Karnej Sądu Najwyższego; wieloletni sędzia sądów powszechnych orzekający w pierwszej i drugiej instancji; autor licznych publikacji z zakresu procedury karnej i wykroczeniowej oraz prawa karnego skarbowego.

9 788382 465617 W01P01

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

9 788382 465617

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL
WWW.PROFINFO.PL

